

Türkçenin Yarını

– AZİZ REMZİ · 06 Ocak 2021

Dil, milletleri var eden en önemli kültürel varlıkların başında gelir. Dil de bizler gibi canlı bir varlık olup değişime ve gelişime açık bir olgudur. Onu kullanırken ve yaşatırken dikkat etmemiz gereken kurallar vardır. O kuralları belirlemek ve uygulamak belli bir plan ve program ister. Devlet ve halk bütünleşmesi ister. Dili, dış ve iç saldırılardan korumak için milli bir dava gerek. Dünya ülkeleri arasında varlığımızı ve iktidarımızı sürdürmenin başlıca olgularından biridir dil. Teknoloji ise insan, kurum ve devletlerin izlediği teknik, stratejik ve sosyolojik gelişmelerdir. Daha modern ve müreffeh yaşamak için yapılan bu çalışmalar esnasında kendinize ait dil, din, kültür ve törelerinizi de hesaba katmak zorundasınız. Konumuz olan dil de ve teknoloji ile paralel gitmelidir. Biri diğerinden çok hızlı giderse ortada sorun var demektir. Teknoloji hele şu son yirmi yılda ise inanılmaz hızda gelişiyor. Bu gelişmeye insanların ayak uydurması yanında toplumların ve devletlerinde ayak uydurması elzemdir. Hatta devletler bu gelişmelerden geri kalmamak adına gerekli alt yapı ve kaynak ayırımı yapmak zorundalar.

“İlk izlerine Sümer kaynaklarında rastlanan Türk dilinin ilk verileri Hunlardan kalan birkaç kelimedir. Bu birkaç kelimelik veri bir kenara bırakılırsa Moğolistan’da bulunmuş olan 6 satırlık Çoyr yazıtı (687-692), Türkçenin tarihi bilinen en eski metnidir. Köktürklerden kalan Köl Tigin, Bilge Kağan ve Tonyukuk anıtları ise, geçmişi eskiye dayanan hacimce en büyük Türkçe metinleri ihtiva etmektedir. 7-10. yüzyıllar arasında Türkçe, Macaristan’dan Güney Sibiryaya ve Moğolistan içlerine kadar uzanan sahada Göktürk harfleriyle yazılan bir yazılı dil olarak kullanılmıştır. Yazıtlar, Moğolistan’dan sonra en yaygın olarak Güney Sibiryada Yenisey ve kollarının suladığı alanlarda bulunmaktadır. Asya’da Runik harfli yazıtlar beş ana bölgede toplanmıştır. Bunlar Batı Türkistan, Doğu Türkistan, Moğolistan, Güneydoğu Sibiryaya ve Kuzeydoğu Sibiryadır.

Türkçe’nin tarihi ile ilgili bu bilgilerden sonra, gelelim dilin teknoloji ile beraber yaşadığı sıkıntılara. Ülkemizde maalesef kitap okuma alışkanlığı, hala yeterli seviyeye ulaşmış değildir. Bu durumun sebebi olarak ülkemizin ekonomik açıdan sıkıntıda olması ya da maddi imkânsızlıkların sunulması bahanesinden ileriye gidemez. Kitap okuma alışkanlığının kazandırılmasında ilk basamak eğitim-öğretim kurumları ve tabii ki aile içi eğitimidir. Ailenin çocuğa bu alışkanlığı kazandırması ayrı bir araştırma alanı olmasına karşın bizim için en önemlisi okul içi faaliyetlerin okuma alışkanlığının kazandırılmasındaki önemi ve başarısıdır. Gerek ilköğretim birinci ve ikinci kademesinde gerekse ortaöğretimde olsun edebiyat derslerinin en önemli amaçlarından bir tanesi öğrencilerde bu alışkanlığı kazandırmaktır. Ancak okuma alışkanlığı konusunda içinde bulunduğumuz durum, bu amaçlara ulaşmada yetersiz kaldığını göstermektedir. Ortaöğretim lise Türk Dili ve Edebiyatı derslerinde edebiyat zevkinin kazandırılmasında metinlere büyük görev düşmektedir. Bu metinlerin Türk düşünce dünyasını ve edebi zevkini yansıtacak roman ve hikâyelerden seçilmiş olması gerekir. Aynı zamanda metinler üzerinden yapılacak etkinlikler, öğrencinin anlama ve anlatım yönünden gelişmesini sağlamalıdır. Bu sayede öğrenciler duygu ve

düşüncelerini ifade ederken anadillerinin gizli kalmış yönlerini keşfederek bunları kullanabilecek seviyeye ulaşacaklardır. Öğrenciler bu örnek metinler sayesinde doğru ve düzgün bir anlatımı -yazılı ve sözlü olarak- öğrenip uygulamaya çalışmalıdırlar.

Dilin en önemli görevi insanlar arasında iletişimi ve anlaşmayı sağlamasıdır. Geçmişten günümüze aktarıla aktarıla gelen Türkçe'ye sahip çıkmak boynumuzun borcudur. Onu geleceğe aktarırken, dil ile aramıza gelip oturan teknolojiyi unutmamamız gerekir. Işık hızı ilerleyen teknolojiye ayak uydurmak bütün milletlerin ortak sorunudur. Ya teknolojinin öncüsü olup ona ait isim, terim ve kavramları kendiniz oluşturacaksınız. Ya da o teknolojiyi yakından takip edip dilinize o ürünlere ait kelimeleri anında sokacaksınız. Eğer bunları yapmaz iseniz zaman ilerledikçe diliniz yabancı kelime ve terimlerin istilasına uğrar. Zaten, son iki yüzyıldan beri süre gelen batı hayranlığı hastalığımız kat be kat artıyor. Bu duruma maalesef dur diyemedik. Özellikle batıdan gelen yeni edebi türlerin (Roman, hikaye, deneme, röportaj v.s) çevirileri ve onların tıpatıp kopyası eserleri süzgeçten geçirmeden hayatımıza soktuk.

"Allah'tan,"1911-1923 yılları arasını kapsayan "Milli Edebiyat Dönemi var." Dil davasını, sadeleşme ve Türkçeleşme yolunda çok daha olumlu sonuçlara ulaştıran gururlu bir hareket haline gelen bu hareket "milli bir edebiyat için milli bir dil gereklidir" görüşünden hareket edilerek ve halk arasında yaşayan canlı dil ve İstanbul Türkçesi'ni örnek alarak, sadeleşme bakımından hayli yol almamızı sağlamıştır. Bu dönemde Mehmet Emin, Ömer Seyfettin, Ali Canip vb. nin öncülük ettikleri Türkçecilik ve Yeni Lisan akımı büyük bir hizmet görmüştür; Ziya Gökalp ile bir fikriyata da bağlanabilmiştir." (Korkmaz.C.II S.1)

Yoksa, sosyal ve kültürel anlamda bir çok yıkımlara sebep olan batı hayranlığı bizleri daha derin uçurumlara götürebilirdi. Dilimize sokulan binlerce kelimenin karşılığı olmadan alınması hastalıktır. Batının iyi ve teknolojik yanını takipte sorun yok sorun onların bu yönünü değil bize uymayan ahlaki, sosyal ve kültürel yönlerini taklit etmemizde. Dilimizi küçümseyip batı dillerinin cahilane taklidinde. Şehir, ilçe, kasaba ve köylerimizde bulunan işletmelerimizin tabelaları maalesef içler acısı. Mesela; "Kebhapchi Osman", "Trash Salonu" v.s. Bir de buna uluslararası çalışan büyük işletmelerin yaptıkları eklenince durum daha vahim bir boyut kazanıyor. Şöyle bir an düşünelim. Memleketimizde yüzlerce hatta binlerce otel var ve bunlar bizim dünya ile bağlantımızı yapan kurumlardır. Aşağıda Yrd. Doç. Dr. Bedri Aydoğan'ın" Türkçe'ye Giren Yabancı Sözcükler ve Otel Adları " isimli çalışmasından kesitler sunmak istiyorum.

"Bizim en büyük zaaflarımızdan biri, yeni ürünlerin yabancı adlarını benimsemekte gösterdiğimiz eğilimdir. Günlük yaşamı ilgilendiren konularda, her gün kullandığımız ürünlere verilen adlarda, yabancı sözcük oranının artması dili sıkıntıya düşürür. Aynı biçimde her gün karşılaştığımız, hizmet aldığımız kurumlara verilen yabancı adlar bu zayıflığın ve sıkıntının bir göstergesi olmaktadır. O nedenle ürünlerimizde Türkçe adlar kullanmalıyız. Ürettiğimiz gıda ve tekstil ürünlerine, ev eşyalarına Türkçe adlar koymalıyız. Böylelikle ülkemizi de tanıtmış oluruz. Bir Türk firmasının Türkçe bir adla dünyanın pek çok ülkesine su sattığı haberini televizyonda dinlerken büyük gurur duydum. Üzülerek söylemeliyiz ki böyle gurur verici tablolar azınlıkta kalmakta, ne yazık ki, ürettiğimiz mallara yabancı adlar verme eğilimi daha ağır basmaktadır. Bu konuda bir örnek vermek istiyorum. Koltuk takımı, kanepesi gibi ev eşyaları üreten bir firma bakın ürünlerine hangi adları vermiş. Oturma gruplarının adlarını sıralıyorum:

Kansas, Manhattan, Florida, Dallas, Gloria, Royal, Boston. Görüldüğü gibi bunların çoğu yer adları. Halılarıyla, Bünyan, Ladik, Hereke'yi dünyaya tanıtmış bir ülke oturma gruplarına, koltuk takımlarına böyle adlar veriyor. Bunun yerine Erzurum, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Urfa deseydik ne yitirdik.? Garipliğe bakın ki Türk halkına sunulan eşyalara yabancı ad veriliyor. Türkiye turizmde büyük gelişme gösterdi. Ülkemiz yatak sayısı açısından zenginleşti. Beş yıldızlı tatil köyleri ve otellerimizin sayısı inanılmayacak kadar arttı. Üstelik bu tesisler dünyanın en genç tesisleri. Turizmde tesislerin yaşı da çok önemli. Kısacası otelcilik alanında dünya standartlarını yakalamış durumdayız. Her şey iyi, güzel, ama bu otellerin adlarının çoğu yabancı. Her yıl ülkemize gelen milyonlarca turist ne yazık ki Türkiye'ye geldiklerinden habersizler. Onlar Antalya'ya geliyorlar. Antalya'yı İspanya, Yunanistan'la bir görüyorlar ve onlar gibi bir ülke, bir devlet sanıyorlar. Çünkü turist getiren kuruluşların ilan ve reklâmlarında Türkiye yerine daha çok Antalya adına yer veriliyor. Antalya'da kaldıkları ve karşılaştıkları otellerin adları ise Türkçe olmadığından Türkiye'de olduklarının farkında olmuyorlar. Eğer siz otellerinize yabancı adlar verirseniz, elbette ülkenizi tanıtamazsınız. Oysa adlar da bir simgedir. O simgeyle insanların zihnine yerleşebilirsiniz.”

Dünyada gelişmiş ülkeler arasında ki yerimizi almamızı sağlayan her türlü Teknolojiyle en kısa zamanda sahip olmalıyız. Ayrıca, onu halkımıza ve dünyaya anlatmamızı sağlayacak olan dilimizi geliştirmek ve onun bütün unsurlarına da sahip çıkmak zorundayız.

Selim Adım/Erzurum